

моделювання та експериментів дозволить при вирішенні такого виду завдань уникнути операційних помилок. Звичайно, сучасні тенденції розвитку СТЕД вимагають підвищення професійних вимог до експерта у цій галузі. Тому важливими елементами системи підвищення якості судово-експертної діяльності для подолання операційних експертних помилок є підвищення професійного рівня фахівців судово-експертних установ в межах їхньої спеціалізації (підготовка і перепідготовка, атестація).

Вирішення проблеми подальшої оптимізації діяльності судових експертів у галузі СТЕД передбачає удосконалення експертних методів і методик, їх інструментальної бази, створення сучасних судово-експертних технологій та робочих місць експерта, автоматизованих інформаційних систем, банків даних тощо.

Список використаних джерел:

1. Абрамова В.М. Експертні помилки: сутність, генезис, шляхи подолання: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ : НАВС, 2005. 20 с.
2. Абрамова В.М. Поняття помилки судового експерта. *Вісник Академії правових наук України*. Харків, 2002. № 3 (30). С. 172–179.
3. Дудич А.В. Відповідальність експерта у кримінальному провадженні України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*, 2015. Випуск 30. Том 2. С. 132–136.
4. Судебная экспертиза: типичные ошибки / под ред. Е.Р. Россинской. Москва: Проспект, 2012. 302 с.

Гора Ірина Віталіївна,

головний науковий співробітник науково-організаційного центру Національної академії СБ України доктор юридичних наук, професор

ВНЕСОК ПРОФЕСОРІВ В. П. БАХІНА ТА А. В. ІЩЕНКА У СТАНОВЛЕННЯ Й РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ШКОЛИ КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Сьогодні перед криміналістикою стоїть важливе завдання сприяння її розробками протидії злочинності в усіх її проявах. Безумовно, що завдяки зусиллям лише криміналістів не вдасться подолати це небезпечне негативне соціальне явище, коріння якого лежить глибоко в основах існування самого суспільства. Проте навіть найменші кроки на шляху до забезпечення захисту життя, здоров'я, прав та інтересів особи, держави, суспільства будуть більш успішними, якщо борці із злочинністю користуватимуться досягненнями криміналістики й здобутками криміналістів науковців та практиків. Особливу роль для розвитку криміналістики має концептуальне осмислення теоретичних, правових й організаційних

основ криміналістичного забезпечення виявлення й досудового розслідування кримінальних правопорушень.

Слід вказати на те, що наукове опрацювання проблем криміналістичного забезпечення діяльності правоохоронних органів має свою історію і залишається в центрі уваги сучасної науки. З кінця 70-х років минулого століття з помітним прискоренням зростала роль науки криміналістики в сприянні правоохоронним і судовим органам у їх діяльності з виявлення, розкриття й розслідування злочинів. Очевидною стала необхідність вивчення механізму взаємозв'язку криміналістики із практикою, пошуку більш ефективних форм позитивного впливу криміналістичних розробок на останню. Цим був покладений початок формування наукових основ окремого вчення про криміналістичне забезпечення діяльності правоохоронних органів. Сьогодні стає усе більш очевидним, що сучасні досягнення науки й техніки залишаються лише потенційно значущими для розвитку криміналістики, якщо не забезпечена практична реалізація їх можливостей. Тобто, якщо законодавцем не вирішене питання про їх допустимість і порядок застосування у кримінальному провадженні, якщо недосконало залишатиметься організація їх використання, не створені матеріально-технічні умови, якщо суб'єкти виявлення й досудового розслідування злочинів не матимуть належних криміналістичних знань і умінь, які є найважливішим елементом їхньої професійної підготовки. При цьому виникає необхідність вирішувати або шукати й пропонувати шляхи вирішення не тільки суто наукових, але й правових, організаційних, навчально-методичних та інших подібних проблем, які в сукупності й становлять предмет криміналістичного забезпечення виявлення, розкриття й розслідування злочинів.

Інноваційне втілення такого теоретичного осмислення має місце у сучасній вітчизняній криміналістиці, що отримало сьогодні особливе звучання завдяки науковим працям відомих вітчизняних криміналістів, професорів В.П. Бахіна та А.В. Іщенко. Саме вони сформували на базі кафедри криміналістики Національної академії МВС України наукову школу криміналістичного забезпечення. Властивий В.П. Бахіну та А.В. Іщенку дар наукового передбачення, виключно наукове чуття, людська тактовність і толерантність, ерудиція, енциклопедичні знання визначили те, що їх учні, хто поділяли їх наукові ідеї та загальні теоретичні принципи, об'єдналися під стягом вітчизняної наукової школи криміналістичного забезпечення діяльності правоохоронних органів.

Наукова школа – це неформальний колектив дослідників проблем криміналістичного забезпечення, особлива форма кооперації й організації, постійного спілкування відомих вчених і дослідників-початківців, досвідчених і молодих слідчих, експертів, працівників оперативних підрозділів, теоретиків-аналітиків й практиків криміналістів з метою генерування оригінальних ідей, обміну слідчим й експертним досвідом для формування й популяризації нових уявлень про криміналістичне забезпечення. Майже всі вчені ідентифікують

себе як апологети наукової школи криміналістичного забезпечення професорів В.П. Бахіна та А.В. Іщенка. Професори Л.І. Аркуша, Г.П. Власова, В.А. Колесник, В.В. Лисенко, Є.Д. Лук'янчиков, В.В. Хахановський, С.С. Чернявський, Ю.В. Черноус, П.В. Цимбал та інші є визнаними лідерами галузевих наукових напрямів в різноманітних галузях криміналістики. Сьогодні на кафедрі криміналістики та судової медицини НАВС здійснюються наукові дослідження у сфері розвитку сучасної криміналістики, криміналістичної інформатики, досліджуються теоретичні й прикладні проблеми криміналістичного забезпечення розслідування економічних злочинів, злочинів корупційної спрямованості. Наукові здобутки співробітників кафедри сприяють глибокій інтеграції досягнень криміналістики в судочинство. Кадри вищої кваліфікації за спеціальністю 12.00.09, підготовка яких здійснюється на кафедрі криміналістики та судової медицини, націлені на розвиток загальної теорії криміналістики й теорії судової експертизи, розробку техніко-криміналістичного, тактико-криміналістичного й судово-експертного забезпечення розслідування злочинів. Результати їхньої важливої роботи не лише помітні, а й плідно використовуються науковцями й практиками різних навчальних закладів та багатьох правоохоронних відомств і їх структур.

Не залишили поза увагою ці проблеми й представники наукової школи криміналістичного забезпечення Національної академії СБ України. Відомча школа криміналістичного забезпечення діяльності органів СБ України була започаткована в 90-х роках минулого століття відомим процесуалістом М.Є. Шумило, який займав на той час посаду керівника кафедри криміналістики, та «істинним» криміналістом В.П. Бахіним, який працював професором цієї кафедри. Вони першими правомірно поставили питання про викладання слухачам й курсантам Національної академії СБ України (на той час – Інституту підготовки кадрів СБ України) спеціального курсу «Криміналістичне забезпечення контррозвідувальної та оперативно-розшукової діяльності», а теоретичні аспекти цієї проблеми було внесено до тематики перспективних наукових досліджень, що мають здійснюватись в системі СБ України. Саме це й стало поштовхом до того, щоб на дисертаційному рівні від кандидатських до докторських дисертацій із спеціальності 12.00.09 почали розглядати криміналістичні питання використання у розслідуванні злочинів матеріалів, отриманих в ході здійснення оперативно-розшукової діяльності. Ця ідея була підтримана й Андрієм Володимировичем Іщенко, який виступав добрим радником та офіційним опонентом за багатьма дисертаційними дослідженнями з цієї проблематики. В свою чергу науковці з Національної академії СБ України з вдячністю сприймали і виконували доручення спеціалізованих рад із захисту кандидатських дисертацій в НАВС бути науковими рецензентами й оцінювати наукову продукцію у наукових дослідженнях з криміналістики, де розглядалися проблеми криміналістичного забезпечення і авторами яких були учні В.П. Бахіна та А.В. Іщенка.

Особливістю сьогодення періоду для вітчизняної школи криміналістичного забезпечення виявлення, розкриття, розслідування та попередження злочинів органами СБ України є той факт, що в працях молодих науковців НА СБ України прискіплює і детально аналізуються проблеми криміналістичного забезпечення окремих напрямів діяльності оперативно-розшукових та контррозвідувальних підрозділів СБ України, досудового розслідування злочинів проти основ національної безпеки та ін. Кожне з таких досліджень спирається на ґрунтовні розробки цієї проблеми, які належать професорам В.П. Бахіну, А.В. Іщенку та їхнім учням.

Плідна співпраця на криміналістичній ниві науковців з органів внутрішніх справ, Національної поліції та органів СБ України не зайвий раз підтверджує ту думку, що лише спільними зусиллями можна долати ворога і добиватись бажаних успіхів у справі боротьби із злочинністю.

Дурдинець Мирослав Юрійович,

викладач кафедри філософії права та юридичної логіки Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

Павлишин Олег Володимирович,

професор кафедри філософії права та юридичної логіки Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, доцент

ТЕОРІЯ КРИМІНАЛІСТИКИ ТА ЇЇ МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВОГО АНАЛІЗУ

Як відомо, криміналістика – це наука про закономірності злочинної діяльності та її відображення в джерелах інформації, які є основою для розробки засобів, прийомів і методів збирання, дослідження, оцінки та використання доказів з метою розкриття, розслідування, судового розгляду та попередження злочинів, про що зазначають фахівці у відповідних навчальних виданнях [1]. Загально-теоретичні та методологічні основи теорії криміналістики відображені у відповідній системі загальних принципів, категорій, понять і методів, що відображають зазначений предмет криміналістики як цілісний феномен, для чого вкрай бажаним є звернення до здобутків більш універсальних дисциплін, якою, зокрема, є філософія права [2–5]. Утворюють цю теоретико-методологічну систему (в спеціальному, конкретно-науковому вимірі) такі основні елементи, як: 1) пропедевтика криміналістики – вступ до відповідної загальної теорії; 2) конкретні криміналістичні теорії, становлення яких відбувалося впродовж історичного розвитку цієї науки; 3) методологія криміналістики та вчення про систему методів цієї науки; 4) теорії, які утворюють систему знань про мову криміналістики; 5) криміналістична систематика, яка узагальнює різні криміналістичні системи, класифікує відомих і